

Дикий Захід Східної Європи

КУПИТИ

«Дикий Захід Східної Європи» — це подорожні записки людини, яка залишила свій дім, аби залишитися вдома. Авторська хронологія новітньої української історії. Це спроба підсумувати все, що нас змінило, і все, що лишилося незмінним. Війна занурила Україну в дискусії про саму себе. Ми намагаємося розібратися, де закінчуються «вони» і де починаємося «ми». З'ясуємо, чи можна надурити історичну логіку і кого підносити на п'єдестали. «Дикий Захід Східної Європи» — це спроба систематизувати все, про що ми сперечаємося, і все, про що встигли домовитися.

Я не тягну на роль праведника.

Я перевищую швидкість. За кермом можу говорити по телефону. Паркуюся під знаками.

Міг би написати, що сплачую податки, але будьмо відверті: за мене їх платять роботодавці. Мені просто не доводилося вибирати: віддавати свої кривні в бюджет чи залишити собі. Сильна етична позиція в цьому питанні мені випала задарма — мене просто позбавили можливості з їхати на компроміс.

Мені доводилося відмовляти токсичним роботодавцям. Але за моїми плечима немає хворих родичів чи великих боргів. Мене не обтяжував складний вибір із чужим життям на іншій шальці терезів. Тож відмовлятися від великих грошей було порівняно легко.

Я не відвідую збори мешканців і не належу до громадських організацій. Не завжди вимагаю касові чеки й готовий платити за послуги готівкою. Мене не вийде назвати волонтером, і я витрачаю свій час як вважаю за потрібне, без особливих збитків для себе.

Я не був на фронті. Досить тривалий час ховався за регіональною кримською ідентичністю. Заради того, щоб затриматися на півострові після анексії, ладен був жити з окупаційними документами. Мій внутрішній кримчанин поступився внутрішньому українцеві аж ніяк не одразу.

Багато хто з моїх знайомих того року повівся принциповіше, ніж я. Поки я намагався зберегти свій маленький світ — вони рушали на фронт. Поки я намагався жити «під радарми» — вони ставали волонтерами. Мені нема чим пишатися у моєму 2014-му.

Мої друзі просто виграли для мене час — той час, який я витратив на рефлексії.

А втім, менш за все я налаштований ховатися за обставинами. Свою історію я пишу сам — і тому авторство помилок належить мені. Хоча без

цих помилок той колишній Казарін навряд чи міг би стати нинішнім. І я не маю ані найменшого наміру вибілювати свою біографію заднім числом.

До теперішніх своїх поглядів я прямував досить довго. У своїх старих текстах я теперішній не завжди впізнаю себе колишнього. Я знаю, що люди можуть змінюватися, і пам'ятаю, що судити минуле з дня сьогоднішнього — діло невдячне. Тому що в цьому минулому ми були інакші.

Я намагаюся не плекати ілюзій щодо самого себе. Як і щодо інших. А ще я не схильний переоцінювати дійсність. Вона саме така, на яку я заслуговую.

Я не вірю в дива і не люблю, коли політики прикидаються чарівниками. Пам'ятаю про межі власної компетенції — і не вірю тим, хто має відповіді на всі запитання. Знаю, звідки беруться гроші — і тому хворобливо реаую на обіцянки роздавати мої податки заради чиєїсь політичної кар'єри.

Я не вірю в мудрість народу. Тому що я сам — частина народу. І маю великі сумніви щодо власної мудрості. Я хибив — і не збираюся про це забувати. Я помилявся у своїх прогнозах — і мої опоненти можуть мені про це нагадати. А ще я бував на футбольних матчах і знаю, як легко перетворити людей на натовп.

Не люблю балачки про «простих людей». Надаю перевагу «непростим». Тим, хто вміє більше, ніж я, знає більше, ніж я, і тямить у житті краще, ніж я. Умію дослухатися порад від тих, хто справді може радити, і нехтую дилетантами. Тому що сам у багатьох царинах — дилетант.

Не люблю балачки про пророків та месій. Не вірю, що політик зобов'язаний бути праведником. Я звик до того, що галочка в бюлетені — це вибір меншого зла. Бо я і сам за певних обставин можу перетворюватися на менше або більше зло.

Я не поспішаю докоряти цьому світові. Своє життя я склав з тих кубиків, що їх не полінувався зібрати. Забирати кубики в інших я не збираюся. І не люблю, коли хтось зазіхає на мої.

А ще я не люблю людей з очима басетгаундів. Усе, що відбувається у моєму житті, — моє творіння. Мої перемоги та помилки. Моя лінь та моя дисципліна. Якщо мене щось не влаштовує — я не шукаю винного. Я знаю, що можу побачити його в дзеркалі щоранку.

І ця книжка — лише спроба розібратися в людях та обставинах, які нас змінили.

РОЗДІЛ 1

КРИМ

Не кров і не ґрунт

Легко бути українцем, якщо твоя мама — зі Львова, а тато — з Полтави. Якщо мова твоїх колискових — українська, а вдома висить Кобзар у рушниках.

Коли ти з дитинства не блукаєш між ідентичностями і чітко розумієш, де твоє місце у країні.

А в нас у Криму все було навпаки.

Мало хто з наших батьків народився на півострові. Ми були поколінням переселенців. До того ж «золота доба» Криму припала на радянські 70-80-і роки. За умов залізної завіси й планової економіки півострів був найпривабливішим радянським курортом. Саме це й рокувало його після 1991-го на десятиліття ностальгії.

Ця ностальгія була скрізь. Причинно-наслідкові зв'язки — порушені. Крах радянської системи мої земляки сприймали не як закономірний наслідок поразки в холодній війні, не як результат неефективності соціалістичної економіки, що не витримала конкуренції. Замість цього багато хто волів вважати, що головна причина всіх нещасть — це незалежна Україна, яка приштริกну-ла Крим тризубом до соціального дна.

Справа була не в мові повсякденного спілкування. Значно більша проблема крилася в тому, що півострів і далі жив у минулому. Горнувся до минувшини. Канонізував радянське. Віднайти себе за таких умов було

складно. Та дехто все одно намагався вибудувати простір спільних сенсів. Тих, що могли б з'єднати півострів з українським материком.

А потім стався Майдан.

І це була історія про цінності. Про те, що особистий вибір важливіший, ніж «кров та ґрунт». І що українська нація вже не обмежена етнічними категоріями.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ